

Osnovna šola Hudinja CELJE

MLADOSTNIKI IN VOŽNJA POD VPLIVOM ALKOHOLA, MAMIL ALI ZDRAVIL

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji:
Nik Knafelc
Vid Vengust
Tadej Žurič

Mentorica:
Maruša Zorko, prof. RP

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2010

KAZALO

KAZALO	1
POVZETEK	2
1 UVOD	4
1.1 TEORETSKE ZASNOVE	5
1.1.1 KDO SO MLADOSTNIKI?	5
1.1.2 VOŽNJA IN ALKOHOL	5
1.1.2.1 VPLIV ALKOHOLA NA ZAZNAVANJE	5
1.1.2.2 ALKOHOL V TELESU	6
1.1.2.3 PRIMERI IZRAČUNA	6
1.1.2.4 KJE SO MEJE PITJA ALKOHOLA	7
1.1.2.5 POSLEDICE V PROMETU	7
1.1.3 VOŽNJA IN DROGE	11
1.1.4 VOŽNJA IN ZDRAVILA	11
1.1.5 MAMILA, ZDRAVILA, PROMETNA VARNOST IN ZAKONODAJA	14
1.2 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	16
1.3 HIPOTEZE	17
1.4 OPIS RAZISKOVALNIH METOD	18
1.4.1 METODA ANKETIRANJA	18
1.4.2 METODA OBDELAVE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA	18
2 OSREDNJI DEL NALOGE	19
2.1 REZULTATI IN INTERPRETACIJA	19
2.1.1 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	19
3 DISKUSIJA	30
4 ZAKLJUČEK	33
5 LITERATURA IN VIRI	35
5.1 LITERATURA	35
5.2 SPLETNI NASLOVI	35
6 PRILOGA	36

POVZETEK

V raziskovalni nalogi z naslovom Mladostniki in vožnja pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil smo skušali raziskati, ali mladostniki sedejo za volan, četudi so pod vplivom prepovedanih substanc in hkrati v kakšni meri se to dogaja. Za takšna dejanja pa smo iskali tudi vzroke. Zanimalo nas je, kakšna so njihova stališča do vožnje pod vplivom alkohola ali prepovedanih substanc in če se zavedajo, kakšne so psihofizične posledice pri človeku po zaužitju alkohola in mamil. Želeli smo tudi izvedeti, kako mladi ravnajo v primeru, če pri vozniku opazijo prekomerno zaužitje alkohola ali prepovedanih mamil in če vedo, da tudi zdravila vplivajo na psihofizične sposobnosti. Poleg tega pa nas je zanimalo, če se med temi relacijami kažejo tudi kakšne razlike med dijaki in študenti ter razlike v spolu.

Z anketnim vprašalnikom smo ugotovili, da so ženske, ko govorimo o vožnji pod vplivom prepovedanih substanc dosti bolj odgovorne kot moški, saj se večina žensk v takšnih okoliščinah nikoli ni vključila v promet, medtem ko je pri moških bila kar približno polovica takšnih, ki so kljub temu, da so bili pijani ali pa pod vplivom mamil že kdaj vozili. Pri tem smo se vprašali, če se kažejo tudi razlike med dijaki in študenti in raziskava je pokazala, da študenti večkrat vozijo pod vplivom alkohola ali mamil kot dijaki. Ta rezultat nas je presenetil, saj smo pričakovali ravno obratno. Pravilno pa smo domnevali, da se dijaki manj zavedajo posledic prekomernega zaužitja alkohola in prepovedanih mamil kot študenti. Ugotovili smo tudi, da večina anketirancev ne odobrava vožnje pod vplivom alkohola ali mamil in se jim to zdi celo nemoralno. Ta podatek se nam je zdel zelo zanimiv, saj je njihovo mnenje protislovno z njihovimi dejanji, če govorimo o moških. V raziskovalni nalogi smo se spraševali tudi, kako mladi ravnajo v primeru, če pri vozniku opazijo prekomerno zaužitje alkohola ali prepovedanih mamil. Ugotovili smo, da v tem primeru večina ravna odgovorno, kar nas je razveselilo, a še vedno je tukaj nekaj takšnih, katerih odgovori so bili zelo neetični. V raziskovalni nalogi smo predpostavljali, da anketiranci ne vedo, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil. Naše predpostavke so se izkazale za

napačne, saj se več kot polovica vprašanih tega zaveda, smo pa hkrati ugotovili, da velika večina ne pozna oznake za takšna zdravila.

1 UVOD

Človek je in ostaja najšibkejši člen v prometnem sistemu, saj so njegove napake ali zavestne kršitve pravil pomembni povzročitelji nesreč. Od njegovega ravnanja in psihofizične sposobnosti je najpogosteje odvisno, ali bo prišlo do prometne nesreče ali ne. Kar 90 odstotkov vseh nesreč v prometu lahko pripišemo človeški krivdi. ¹

Veliko nesreč in smrti na cestah povzročijo vozniki, katerih sposobnosti so zmanjšane zaradi uporabe psihoaktivnih snovi. Samo zaradi vožnje pod vplivom alkohola naj bi v Evropski uniji vsako leto na cestah umrlo 10 000 ljudi, to je četrtnina vseh ljudi, ki umrejo v prometnih nesrečah. Podobne statistike sicer niso na voljo za prometne nesreče, povezane s prepovedanimi drogami in psihoaktivnimi zdravili, a se v zadnjem desetletju vse več pozornosti namenja tudi tem snovem. Rezultati študij o vplivih psihoaktivnih snovi na sposobnost vožnje napeljujejo na sklep, da lahko na vožnjo vplivajo tako prepovedane droge kot tudi nekatera zdravila. ²

V Sloveniji smo po količini popitega alkohola na prebivalca v samem vrhu med evropskimi državami. Alkohol je prisoten v našem vsakdanjem življenju ob vseh veselih ali žalostnih dogodkih. Ta odnos do alkohola pa se žal odraža tudi pri vožnji pod vplivom alkohola. V družbi se izredno počasi spreminja odnos tolerantnosti in tihega odobravanja vožnje pod vplivom alkohola pri kršiteljih cestno prometnih predpisov. ³

Med udeleženci cestnega prometa je prepovedanih drog iz leta v leto več, saj je poleg opitih med vozniki tudi precej ljudi pod vplivom različnih drog. Uživanje takšnih snovi v zadnjih dvajsetih letih narašča in pomeni obliko ogroženosti. Ogroženi so zlasti mladostniki, saj ti največkrat uživajo prepovedane droge. ⁴

1.1 TEORETSKE ZASNOVE

1.1.1 KDO SO MLADOSTNIKI?

Obdobje mladostništva lahko umestimo med 10. in 12. leto (konec otroštva) ter 22. in 24. leto starosti (začetek zgodnje odraslosti). Svetovna zdravstvena organizacija opredeljuje kot mladostnika oziroma mladostnico fanta ali dekle v starosti od 10. do 19. leta. Ta starostna skupina v Sloveniji predstavlja približno 10 odstotkov prebivalstva. Mladostniško obdobje se zaradi mladostnikovega razvoja in drugih posebnosti deli na tri podobdobja:

- zgodnje mladostništvo (približno do 14. leta),
- srednje mladostništvo (približno do 17. ali 18. leta),
- pozno mladostništvo (približno do 22. ali 24. leta) ⁵

1.1.2 VOŽNJA IN ALKOHOL

Prevelika hitrost je najpogostnejši vzrok prometnih nesreč. Na slovenskih cestah je v zadnjih letih kar vsako tretjo prometno nesrečo s smrtnim izidom povzročil alkoholiziran udeleženeec v cestnem prometu. ¹

1.1.2.1 VPLIV ALKOHOLA NA ZAZNAVANJE

Alkohol ima negativne učinke prav na tiste človekove sposobnosti, ki so bistvene za varno vožnjo. Alkohol oslabi jasnost mišljenja in posledično zmanjša zmožnost realne presoje dogajanja. Pod vplivom alkohola se zmanjša obseg in pravilnost zaznav, podaljša se reakcijski čas, pojavijo se motnje pri gibanju v prostoru ... A vendar pod vplivom alkohola ponavadi menimo, da ni z nami prav nič narobe.

Dokazano je, da alkohol poveča število napak med vožnjo, a hkrati daje vozniku lažen občutek, da vozilo obvladuje bolje kot sicer. Posledica je neprilagojena hitrost, slabše obvladovanje smeri vožnje ter neupoštevanje prometnih znakov in drugih udeležencev v prometu. ⁶

1.1.2.2 ALKOHOL V TELESU

Po zaužitju alkoholne pijače se alkohol porazdeli ter razgradi v vseh telesnih tekočinah, manjši del pa se ga izloči skozi urin, znoj in izdihan zrak. Merilo za ugotavljanje alkoholiziranosti je:

- koncentracija alkohola v krvi, ki jo merimo z grami alkohola na kilogram krvi in
- koncentracija alkohola v izdihanem zraku, ki ga merimo z miligrami na liter izdihanega zraka. ⁶

1.1.2.3 PRIMERI IZRAČUNA

Vsebnost alkohola v krvi merimo v promilih, kar pomeni, koliko gramov alkohola je v krvi na kilogram krvi. Za lažjo predstavbo: 0,5 promila pomeni 0,5 grama alkohola na 1 kilogram krvi ali pol kapljice alkohola na 1000 kapljic krvi. ⁷

Delež tekočin v človekovem telesu je 60 % pri ženskah oz. 70 % pri moških. Ko popijemo alkohol, se ta enakomerno porazdeli po vseh telesnih tekočinah. V primeru, da **80-kilogramski moški popije liter piva** (40 gramov čistega alkohola), se zaužiti alkohol porazdeli na 56 kilogramov njegove telesne teže. Če 40 gramov zaužitega alkohola delimo s težo telesnih tekočin, dobimo stopnjo koncentracije alkohola v krvi, ki znaša **0,7** gramov na kilogram krvi. Če **liter piva popije 60-kilogramska ženska**, se 40 gramov alkohola porazdeli na samo 36 kilogramov tekočin. Njena koncentracija alkohola je zato v primerjavi z moškim precej višja, kar **1,1** grama na kilogram krvi.

Še nekaj informativnih izračunov:

- **Veliko 4 % pivo (5 dcl)** vsebuje 20 g alkohola. 80-kg moški > 0,4 ‰.
- **Kozarec 11 % vina (2 dcl)** vsebuje 17 g alkohola. 80-kg moški > 0,3 ‰.
- **Kozarček 30 % likerja (0,5 dcl)** vsebuje 12 g alkohola. 80-kg moški > 0,2 ‰.

- **Kozarček 40 % žganja (0,5 dcl)** vsebuje 16 g alkohola. 80-kg moški > 0,3 ‰. ⁶

1.1.2.4 KJE SO MEJE PITJA ALKOHOLA

Stopnja vinjenosti je odvisno od posameznikove telesne teže, spola, telesne kondicije, vajenosti na alkohol in seveda od vrste alkoholne pijače. Če pijemo počasi in ob hrani je učinek manjši, kot če pijemo "na dušek".

Hitrost prehajanja alkohola v kri je odvisna predvsem od vrste pijače in hrane, ki smo jo ob tem pojedli. V pol ure v kri preide približno dve tretjini zaužitega alkohola, ostanek pa v naslednjih 60-ih do 70-ih minutah.

Če imate ob polnoči 2 grama alkohola na kilogram krvi, ga boste zjutraj ob sedmih na poti v službo še vedno imeli 1 gram na kilogram krvi, v dopoldanskem času pa boste še vedno nevarni - v krvi boste imeli nad 0,5 grama alkohola! ⁶

1.1.2.5 POSLEDICE V PROMETU

Nenormalno in izstopajoče obnašanje, ki kaj kmalu vodi v ogrožanje sebe in drugih v prometu, je vse prevečkrat posledica vožnje pod vplivom alkohola.

V prometu pomeni nenormalno in izstopajoče obnašanje izzivanje nevarnosti.

Pod vplivom alkohola se vožnja hitro spremeni v:

- prepočasno ali prehitro vožnjo,
- težje obvladovanje ali ohranjanje smeri vožnje,
- neuporabo smernih kazalcev in/ali luči,
- ustavljanje pri zeleni luči ali vožnjo pri rdeči luči,
- pretirano uporabo zvočnih signalov (zlasti problematično ponoči) itd. ⁷

V vsaki tretji hujši prometni nesreči so udeležene osebe, ki imajo v krvi več alkohola, kot ga dopušča zakon, policisti pa vsako leto ustavijo do 40.000 voznikov, ki vozijo pod vplivom alkohola.

Dejstvo je, da lahko, če smo opiti, četudi vozimo počasi in previdno, ravno zaradi svojega specifičnega obnašanja v prometu sprožimo marsikatero nepremišljeno reakcijo drugih voznikov.

Zaradi nepremišljene reakcije na obnašanje pijanega voznika pride do:

- naleta hitrejšega vozila od zadaj,
- nekontroliranega histeričnega prehitevanja,
- slabe volje in posledično nepazljivosti,
- preboječega srečevanja itd.

Alkohol najprej **oslabi sposobnost normalnega miselnega presojanja**.

Pojavi pa se cel kup novih in norih občutkov in stanj, ki se jih prej nismo niti zavedali.

To so:

- boljše razpoloženje,
- večja samozavest,
- zgovornost,
- lažje izražanje misli,
- občutek večje telesne moči in telesne toplote,

Največja nevarnost pa je, da zaradi vseh teh sprememb začutimo, da smo sposobni voziti bolje kot v resnici smo.

Kaj hitro se lahko zgodi, da postanejo zaradi naše presoje pod vplivom alkohola drugi udeleženci v prometu nesposobneži, počasneži ...

Zavedajmo se, da že majhna količina alkohola **otopi čutila in sposobnosti**, čeprav daje lažen občutek prav nasprotnega.

Alkohol prizadene predvsem:

- **VID** – nejasen (dvojni) vid, občutljivost na svetlobo, nejasne barve;
- **RAVNOTEŽJE** – s krvjo prispe v mišice, omehča roke in noge ter prizadene center za ravnotežje;
- **GOVOR** – zapletanje jezika, nerazločno govorjenje, preveč govorjenja;
- **SLUH** – zvoki se pomešajo v nerazločen hrup, v katerem je težko razpoznati znane glasove. ⁷

ALKOHOL IN VOŽNJA

Pod vplivom alkohola se **že pri 0,2 promilih** (0,2 g/kg alkohola v krvi) pojavijo:

slabša sposobnost zaznavanja in počasne reakcije:

- nezmožnost hitrega sprejemanja vseh informacij;
- podaljša se čas, ki je potreben za reakcijo na dano situacijo;
- otopijo vid, sluh in otip;

zmanjšanje in zoženje vidnega polja:

- nezaznavanje ovir, ki so bliže vozilu;
- možno spregledanje pomembnih situacij;

napačna ocena razdalje:

- zaradi neprepričanosti o dejanski oddaljenosti ovire prehitra ali največkrat prepozna reakcija;
- sunkovito in grobo reagiranje;
- neprilagojena hitrost dejanskim razmeram;

motnje pri ravnotežju, okretnosti:

- gibi postanejo mehkejši in nekontrolirani, kar lahko privede do nenatančnosti in neodločnosti pri upravljanju vozila;
- vid, sluh in tip podajajo popačeno sliko. ⁷

KAKO DELUJE DOLOČENA KOLIČINA ALKOHOLA NA ČLOVEKA

0,2 ‰:

- Težave pri opazovanju premikajočih luči.
- Slabša sposobnost ocenjevanja razdalje.

0,3 ‰:

- Zmanjša se sposobnost globinskega opazovanja.
- Vozniki tvegano prehitevajo in vozijo s prekratko varnostno razdaljo.

0,5 ‰:

- Objekti, ki jih opazujete, se vam zdijo bolj oddaljeni, kot so v resnici.
- Previsoka hitrost v ovinkih
- Zamujanje s spreminjanjem smeri - Vozilo lahko kaj hitro zanese.

- Rdeča slepota. Slabše zaznavanje rdeče luči na semaforju, zavornih luči, cestnih označb za ovire ipd.
- Počasnejše preusmerjanje pogleda z enega predmeta na drugega.
- Počasnejše odzivanje na svetlobne spremembe. Zasenčene luči lahko voznika začasno oslepijo.
- Daljši reakcijski čas vpliva na pravočasnost ustavljanja. Če pri hitrosti 50 km/h pritisnete na zavoro, je pot ustavljanja daljša za 14 metrov.
- Pojavijo motnje ravnotežja, kar je zlasti nevarno za voznike enoslednih vozil.

1,0 ‰:

- Znatno zmanjšana prilagojenost hitrim svetlobnim spremembam.
- Bistveno je zožen zorni kot. Voznik težko dojeme, kaj prihaja z leve in kaj z desne strani, kar je lahko zlasti usodno v križiščih.
- Zaznavanje in ocenjevanje globine in pozornost se zmanjšata za polovico. Reakcije so praviloma prepozne in napačne. Posledice so naleti. ⁶

Alkohol, ki je v pijačah, je predvsem etilni alkohol. Poznani so še drugi alkoholi, ki pa so večinoma strupeni za človeka.

Glavne vrste alkoholnih pijač so:

- **PIVO** (pridelano iz žit) – vsebuje 2,5 (brezalkoholna) do 5 % alkohola (svetla in temna piva);
- **VINO** (pridelano iz grozdja) – vsebuje 10 do 14 % alkohola (bela in rdeča vina, šampanjci);
- **ŽGANE PIJAČE** (pridelane z destilacijo sadja, žit ...) – vsebujejo od 20 (likerji) do 50 % alkohola (rum, tekila ipd.);
- **POPULARNE PIJAČE** (mešanice žganih pijač, piv ali vin s sadnimi sokovi ali med seboj) – različne stopnje alkohola (mišmaš, juice-vodka, radler ipd.) ⁷

1.1.3 VOŽNJA IN DROGE

Zloraba prepovedanih drog je prisotnejša v večjih mestih, predmestjih, a tudi na podeželju med mladimi in mlajšimi odraslimi, žal tudi že med najmlajšimi. ¹

Uživanje takšnih snovi v zadnjih dvajsetih letih narašča in pomeni obliko ogroženosti. Ogroženi so zlasti mladostniki, saj ti največkrat uživajo prepovedane droge.

Uživalci prepovedanih drog največkrat ne reagirajo dovolj hitro, imajo moteno koncentracijo, so nepozorni pri prehitevanju, saj je motena njihova ocena časa in razdalje, imajo omejeno gibljivost oči, prepozno zavirajo.

Prepovedane droge vplivajo na razmišljanje, čustvovanje, vedenje ter povzročajo psihično in fizično odvisnost. Zmanjšajo človekovo sposobnost zaznave in predelave informacij ter učinkovitega mišljenja, poslabšajo pa tudi njegove motorične reakcije. Tako neposredno ogrožajo prometno varnost in povečajo možnost, da človek, ki je zaužil drogo, povzroči prometno nesrečo. Uživalci prepovedanih drog največkrat ne reagirajo dovolj hitro, imajo moteno koncentracijo, so nepozorni pri prehitevanju, saj je motena njihova ocena časa in razdalje, imajo omejeno gibljivost oči, prepozno zavirajo. Pri uživalcih opazimo tudi povečano pripravljenost za tveganje in agresijo do okolice oziroma soudeležencev v prometu. Nevarnost v cestnem prometu pa zaradi abstinencijskih težav pomenijo tudi vsi tisti, ki prenehajo jemati prepovedane droge. ⁸

1.1.4 VOŽNJA IN ZDRAVILA

Za Slovence velja, da smo "mokra družba", saj smo po popiti količini alkohola na prebivalca v Evropi pri samem vrhu. Že samo pitje alkohola vpliva na varnost cestnega prometa, njegovo kombiniranje z različnimi zdravili pa še toliko bolj. Zato vedno znova opozarjamo, naj bolnik, zlasti ob jemanju zdravil za zdravljenje duševnih bolezni in motenj, ne popije niti

najmanjše možne količine alkohola, saj ta zdravila primarno delujejo na psihične funkcije, ki so bistvene za varno vožnjo.

V lekarnah izdajajo dovoljene droge v obliki zdravil za potrebe zdravljenja bolezni. Dnevno pa se srečujejo tudi z odvisniki od heroina in drugih prepovedanih drog, ki se zdravijo z metadonom in buprenorfinom in so vključeni v nadomestno zdravljenje odvisnosti. Obe zdravili pomembno vplivata na psihofizične sposobnosti pri upravljanju vozil ali strojev. Zaradi tega morata zdravnik in farmacevt bolnika opozoriti, da med zdravljenjem ne sme upravljati vozil ali strojev. ¹

Ob uporabi nekaterih zdravil se pokažejo neželeni učinki, kot so zmanjšana pozornost, zaspanost, upočasnjena hitrost odziva ali kontrola dejanja, slabša ocena informacije, vrtoglavica... kar lahko bistveno zmanjša sposobnost aktivne udeležbe v prometu ali za delo s stroji. Neželene učinke lahko zmanjšamo s prilagoditvijo odmerka, spremenjenim režimom jemanja zdravil ali zamenjavo zdravila s takšnim, ki ima manjši vpliv na psihofizično sposobnost bolnika.

KATERA ZDRAVILA LAHKO ZMANJŠAJO SPOSOBNOST UPRAVLJANJA VOZIL IN STROJEV?

Zdravila, ki delujejo na osrednje živčevje:

- pomirjevala (anksiolitiki),
- uspavala (hipnotiki),
- antidepresivi,
- antipsihotiki,
- antiepileptiki,
- zdravila proti bolečinam (kombinirani analgetiki, močnejši analgetiki),
- nekateri antihistaminiki,
- psihostimulansi, nekatera druga zdravila (za zdravljenje Parkinsonove bolezni, demence...);

Druga zdravila:

- nekatera zdravila, ki znižujejo zvišan krvni tlak, predvsem na začetku zdravljenja,

- kapljice in mazila za oko, ki vplivajo na vid ali povečajo občutljivost očesa na svetlobo,
- nekatera zdravila za zdravljenje sladkorne bolezni, ki lahko povzročijo hiter padec glukoze v krvi in tako vplivajo na sposobnost koncentracije,
- nekateri antibiotiki;

Tudi zdravila, ki so dosegljiva v lekarni brez recepta, lahko vplivajo na sposobnost upravljanja z vozili in stroji, vendar običajno v blažji obliki.

- zdravila proti potovalni bolezni,
- nekatera zdravila za zdravljenje alergij,
- nekatera zdravila rastlinskega izvora, npr. pomirjevala z baldrijanom.⁹

Zdravila, ki delujejo na osrednje živčevje in nekatera druga zdravila, ki vplivajo na sposobnost upravljanja z vozili in stroji, imenujemo **trigoniki**.

Na zunanji ovojnini imajo posebno oznako – **trikotnik ob imenu zdravila**.

Glede na jakost vpliva na zmanjšanje psihofizičnih sposobnosti bolnika zdravila razdelimo v dve skupini:

- Zdravila so označena s **polnim trikotnikom v rdeči barvi** ob imenu zdravila - upravljanje z vozili in stroji je povsem prepovedano. Prisotnost takih učinkovin ali njihovih presnovkov v krvi ali urinu je pri vožnji avtomobila ali upravljanju s stroji zakonsko opredeljena kot prekršek.
- Zdravila so označena s **trikotnikom z rdečim robom** ob imenu zdravila - upravljanje z vozili in stroji je relativno prepovedano.⁹

Kje dobimo podatke o vplivu zdravila na psihofizične sposobnosti?

Na zunanji ovojnini zdravila (zloženci) je poseben znak – trikotnik, ki opozarja na neželeni učinek zmanjšane bolnikove psihofizične sposobnosti.

Zdravila, ki vplivajo na sposobnost upravljanja z vozili in stroji, imenujemo **trigoniki**, ker so označena s trikotnikom na zunanji ovojnini. Po jakosti vpliva na zmanjšanje bolnikovih psihofizičnih sposobnosti jih razdelimo v dve skupini:

- ▲ **Upravljanje z vozili in delo s stroji je povsem prepovedano (absolutna prepoved).**
Zdravila so označena na zunanji ovojnini s polnim trikotnikom v rdeči barvi ob svojem imenu. Z upravljanjem vozil in strojev je treba počakati toliko časa, da se učinkovina in njeni presnovki izločijo iz telesa.
- △ **Upravljanje z vozili in delo s stroji je relativno prepovedano.**
Zdravila so označena na zunanji ovojnini s trikotnikom z rdečim robom ob svojem imenu.
Ta zdravila zelo različno vplivajo na posameznika, zato je treba za vsakogar posebej oceniti vpliv zdravila na njegove psihofizične sposobnosti.

1.1.5 MAMILA, ZDRAVILA, PROMETNA VARNOST IN ZAKONODAJA

Varnost v cestnem prometu v Sloveniji ureja Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP), ki prepoveduje vožnjo voznikom pod vplivom mamil, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, ki zmanjšujejo sposobnost za vožnjo. Voznik, ki vozi pod vplivom psihoaktivnih snovi, torej krši omenjeni zakon in za svoja dejanja odgovarja tudi, če se ni zavedal, da njegovo dejanje pomeni prekršek.

Navzočnost psihoaktivnih snovi se pri voznikih ugotavlja s posebnim postopkom, napravami ali strokovnim pregledom.

Postopek za prepoznavo znakov, ki so možna posledica delovanja psihoaktivnih snovi v organizmu, je predpisan s podzakonskim aktom in je sestavljen iz treh faz:

- preizkus oči,
- ocena velikosti zenic in
- odreditev strokovnega pregleda.

Pri tem policisti ocenjujejo način vožnje, videz, vedenje, način govora in druge vidne znake na vozniku, ki bi lahko bili posledica delovanja psihoaktivnih snovi v organizmu. Če policist odredi strokovni pregled, vozniku na samem mestu prekrška prepove nadaljnjo vožnjo in mu začasno odvzame vozniško dovoljenje.

Če voznik pod vplivom mamil, psihoaktivnih zdravil in drugih psihoaktivnih snovi, ki zmanjšujejo sposobnost za vožnjo, povzroči prometno nesrečo ali odkloni strokovni pregled, je predvidena kazen najmanj 500 evrov in 18 kazenskih točk.

Za vožnjo pod vplivom mamil, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, ki zmanjšujejo sposobnost za vožnjo, Zakon o varnosti cestnega prometa določa najmanj 500 evrov globe in najmanj 10 kazenskih točk.

Postopek za prepoznavanje vožnje pod vplivom mamil, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi v organizmu je policija začela izvajati junija 2006 na podlagi ZVCP in v aprilu 2006 sprejetega Pravilnika o postopku za prepoznavo znakov oziroma simptomov, ki so posledica mamil, psihoaktivnih

zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi v organizmu. Policist na podlagi ZVCP ter pravilnika strokovni pregled odredi tudi, ko postopka ni mogoče opraviti ali ga voznik odkloni. Vsekakor pa v postopkih pred pristojnimi organi kot dokaz velja le izsledek toksikološke analize.

Številne raziskave pri nas in na tujem so pokazale, da so med najpogostejšimi udeleženci in povzročitelji prometnih nesreč prav mladi med 19. in 24. letom starosti. Njihova ogroženost je dva-do trikrat višja, kot je ogroženost drugih starostnih skupin udeležencev v prometu. Največkrat so vzrok tem nesrečam njihova neizkušenos, prehitra vožnja, vožnja pod vplivom alkohola in drugih drog, torej predvsem dejavniki, ki so vezani na njihov življenjski slog in značilnosti obdobja adolescence.⁸

¹<http://www.lek.si/slo/skrb-za-zdravje/nasveti/prometna-varnost/uvod/>
(16.9.2009)

²http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_90966_SL_TDAD09002SLC.pdf (16.9.2009)

³http://www.ne-odvisen.si/index.php?sv_path=9,39,175&THEME=1911
(16.10.2009)

⁴<http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/droge-in-prometna-varnost/>
(16.9.2009)

⁵<http://www.gorenjske-lekarne.si/si/svetovanje/farmacevtov-nasvet/zdravila-in-mladostniki> (2.1.2010)

⁶ http://www.dana.si/si/o_dani/10064,156,1 (6.1.2010)

⁷<http://www.avtosole.si/index.php?nStran=vsebina&id=5&fPod=2> (6.1.2010)

⁸<http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/droge-in-prometna-varnost/>
(16.9.2009)

⁹<http://www.gorenjske-lekarne.si/node/76> (16.9.2009)

1.2 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Namen naše naloge je bil raziskati, ali mladostniki ravnaajo odgovorno v primeru vožnje pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil. Zanimalo nas je, če se odgovornost razlikuje glede na spol in starost. Zanimal nas je tudi njihov splošni pogled na vožnjo pod vplivom prepovedanih substanc in zakaj, se odločijo, da bodo vozili pod vplivom prepovedanih substanc ter hkrati, če se sploh zavedajo oziroma vedo, kakšne so lahko fizične posledice po zaužitju le-teh.

Znotraj teh vprašanj smo v času raziskovanja zasledovali cilj, ki nam je dal odgovor na naslednja vprašanja:

- Ali so ženske bolj odgovorne od moških pri vožnji pod vplivom alkohola, mamil in zdravil?
- Zakaj se mladostniki odločijo, da bodo vozili pod vplivom alkohola ali prepovedanih substanc?
- Ali se dijaki manj zavedajo posledic pitja alkohola, jemanja mamil in zdravil kot študentje?
- Ali se anketiranci zavedajo, da lahko tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja zdravil?
- Ali anketiranci odgovorno sprejemajo odločitve, ko se odločajo, ali se bodo peljali z voznikom, ki bi/bo vozil pod vplivom prepovedanih substanc?
- Ali imajo anketiranci »zdrav« pogled na vožnjo pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil?

1.3 HIPOTEZE

1. Ženske dosti manjkrat vozijo pod vplivom prepovedanih substanc kot moški.
2. Mladostniki se največkrat odločijo, da bodo vozili, kljub temu, da so pod vplivom alkohola ali prepovedanih substanc zato, ker menijo, da so za vožnjo sposobni.
3. Dijaki se manj zavedajo posledic pitja alkohola, jemanja mamil in zdravil kot študentje.
4. Anketiranci odgovorno ravnajo v primeru, ko je pod vprašanjem ali se bodo peljali z voznikom, ki bi/bo vozil pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil.
5. Anketiranci ne vedo, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil.
6. Anketiranci ne odobravajo vožnje pod vplivom alkohola, mamil in zdravil.

1.4 OPIS RAZISKOVALNIH METOD

1.4.1 METODA ANKETIRANJA

Z metodo anketiranja smo si pomagali pri empiričnem delu naše raziskave. Anketni vprašalnik smo razdelili med dijake 3. in 4. letnika srednjih šol in študene 1. in 2. letnika.

Podatke smo pridobili z vprašalnikom z zaprtim in odprtim tipom anketnih vprašanj.

Objektivnost vprašalnika smo zagotovili z natančnimi in nedvoumnimi navodili ter načinom izpolnjevanja. Anketiranje je potekalo anonimno.

V raziskavo smo vključili dijake in študente. V raziskavi je sodelovalo 131 mladostnikov.

1.4.2 METODA OBDELAVE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

Zbrane anketne vprašalnike smo pregledali in analizirali. Grupirali smo jih glede na spol in starost oziroma dijake in študente ter podatke razvrstili v preglednice, s pomočjo katerih smo oblikovali grafe s pomembnimi podatki za našo raziskavo. Pri tem smo si pomagali z osebnim računalnikom in programoma Microsoft Word 2003 in Microsoft Excel 2004. Zbrane podatke smo interpretirali in podali splošne ugotovitve, s katerimi smo ovrgli oziroma potrdili postavljene hipoteze.

2 OSREDNJI DEL NALOGE

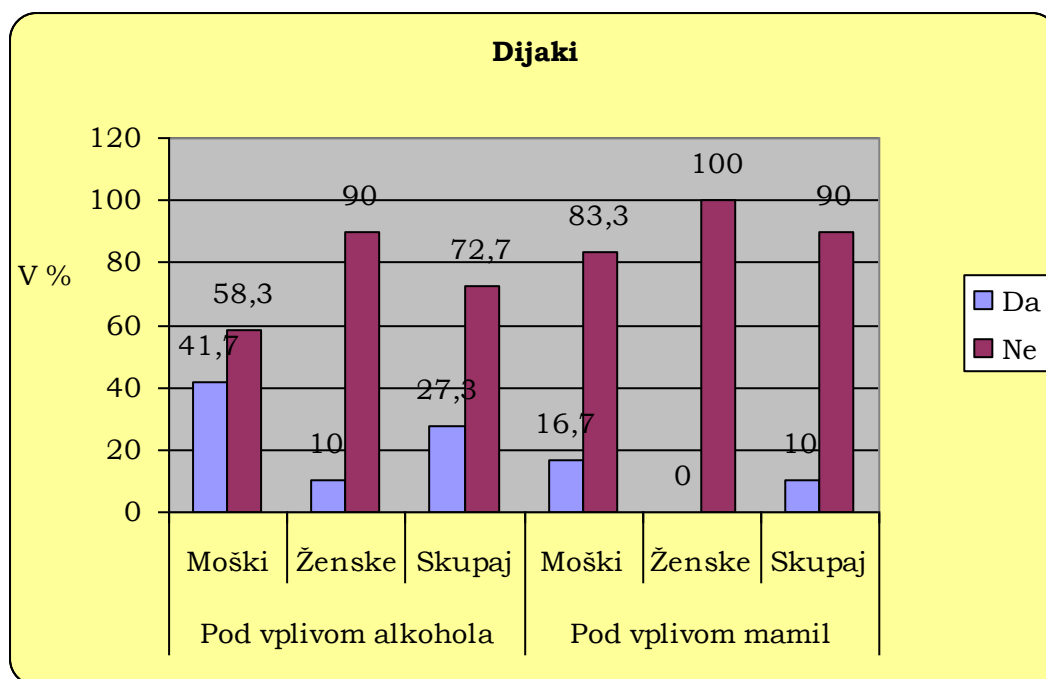
2.1 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

2.1.1 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

	ŠTEVILO ANKETIRANCEV				SKUPAJ
	DIJAKI	%	ŠTUDENTI	%	
MOŠKI	36	54,5	30	46,2	66
ŽENSK	30	45,5	35	53,8	65
SKUPAJ	66	100	65	100	131

V raziskavi je sodelovalo 131 mladostnikov, od tega 66 dijakov, med njimi 36 (54,5 %) moških in 30 žensk (45,5 %) ter 65 študentov, od tega 30 moških (46,2 %) in 35 žensk (53,8 %).

1. Ali kdaj voziš pod vplivom alkohola ali mamil?

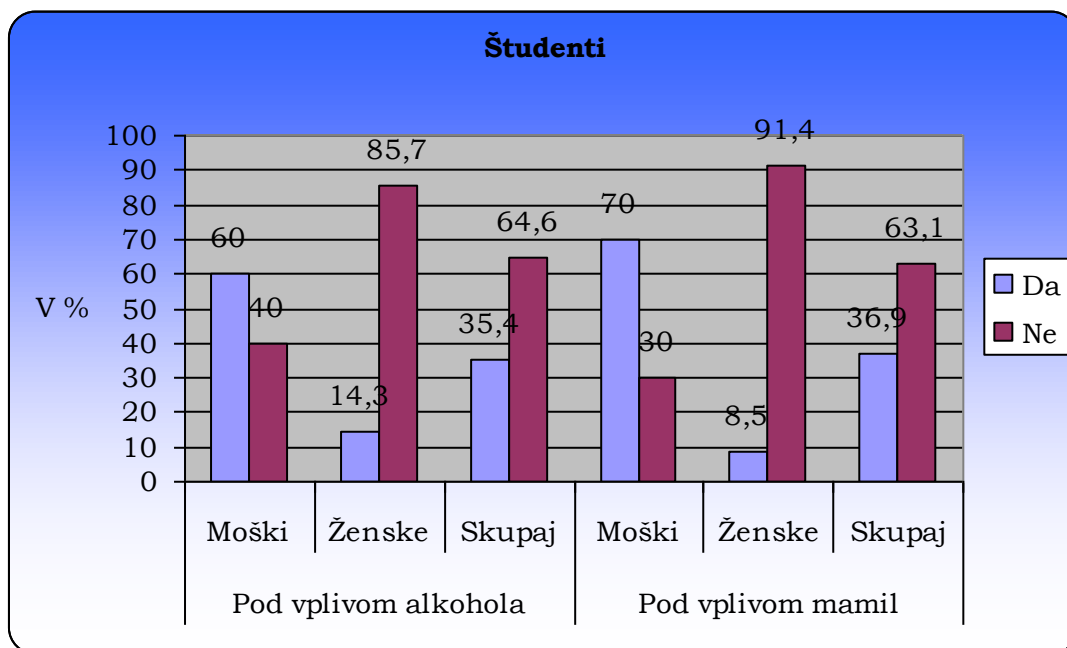

Graf 1: Dijaki in udeležba v prometu pod vplivom prepovedanih substanc

Z vprašanjem, ali kdaj voziš pod vplivom alkohola ali mamil smo želeli izvedeti, v kakšni meri se mladostniki vključujejo v promet, kljub temu, da so pijani ali pod vplivom prepovedanih mamil.

Iz grafa je razvidno, da je med dijaki 27,3% takšnih, ki so že vozili pod vplivom alkohola in 72,7% takšnih, ki še nikoli niso vozili pod vplivom alkohola. Glede na spol je moških, ki so že kdaj vozili pod vplivom alkohola skoraj polovica (41,7 %), žensk pa dosti manj (10%).

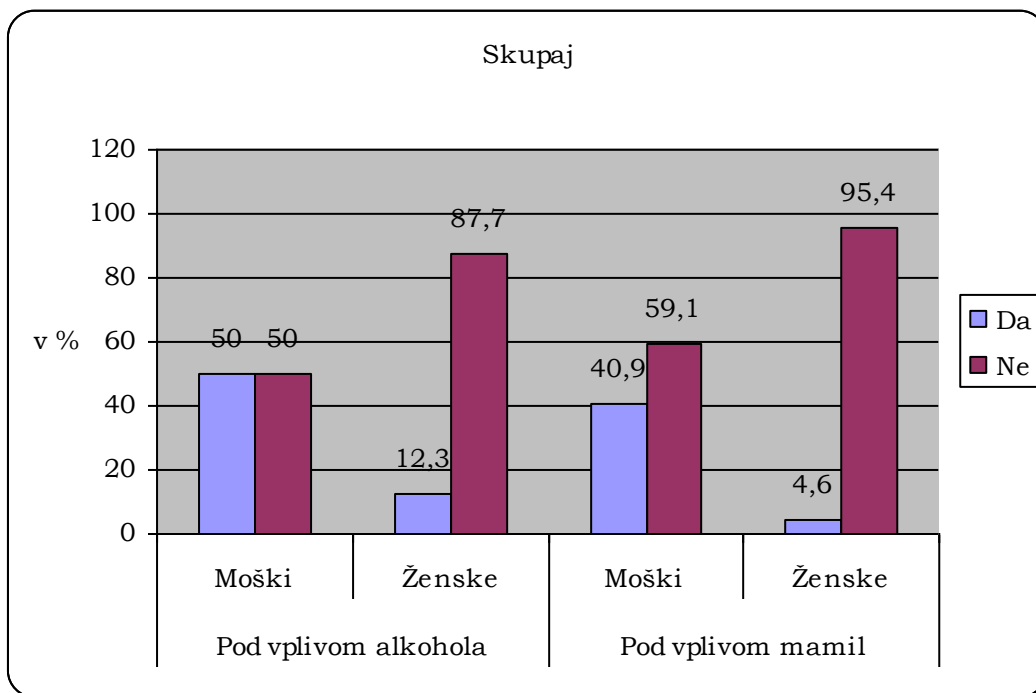
Graf tudi kaže, da je med dijaki 10% takšnih, ki so že vozili pod vplivom mamil in 90% takšnih, ki še niso vozili pod vplivom mamil. Kar se tiče ženskega spola, ni bilo med anketiranimi niti ene, ki bi vozila pod vplivom mamil, medtem, ko je med moškimi takšnih 16,7%.

Graf 2: Študenti in udeležba v prometu pod vplivom prepovedanih substanc

Med anketiranimi študenti je 35,4% takšnih, ki so že kdaj vozili pod vplivom alkohola in 64,6% takšnih, ki še nikoli niso vozili pod vplivom alkohola. Glede na spol pa je med vsemi moškimi anketiranimi študenti 60% takšnih, ki so vozili pod vplivom alkohola, med vsemi anketiranimi študentkami pa je takšnih 14,3% .

Kar se tiče vožnje pod vplivom mamil, pa graf kaže, da je 36,9% študentov že vozilo v takšnem stanju. Glede na spol, je takšnih moških 70%, žensk pa 8,5%.

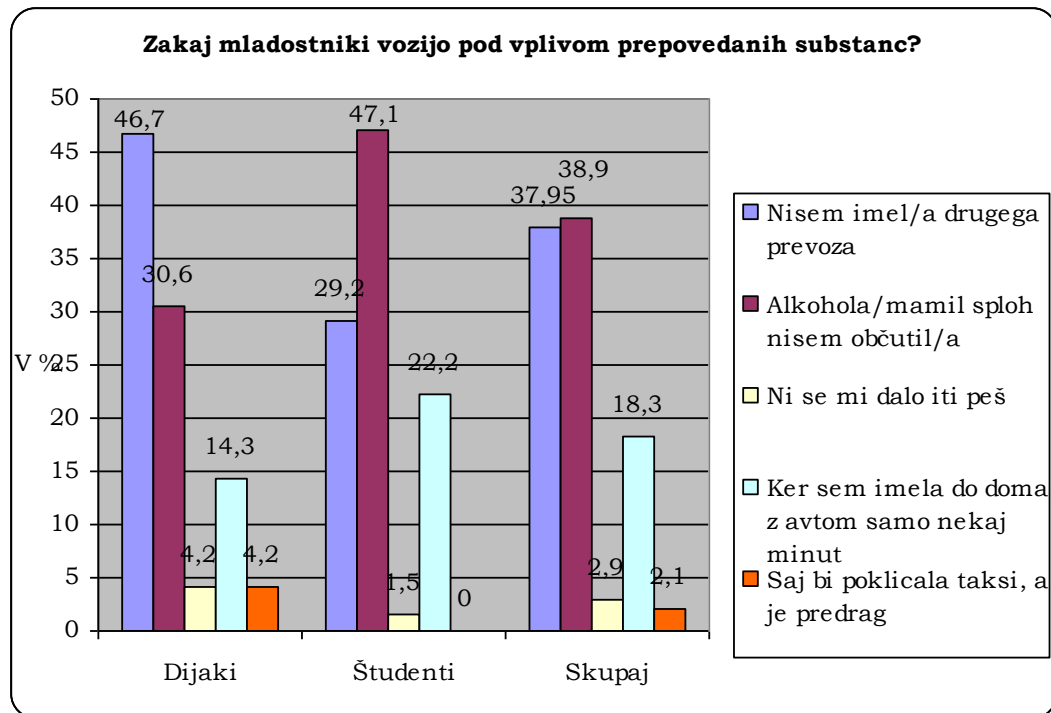

Graf 3: Udeležba mladostnikov v prometu pod vplivom prepovedanih substanc

Graf prikazuje podatke za vožnjo pod vplivom alkohola in mamil za vse anketirane mladostnike skupaj, tako dijake kot tudi študente, opredeljene glede na spol.

Iz grafa je razvidno, da je situacija kar zaskrbljujoča, saj je med moškimi anketiranimi kar 50% takšnih, ki so že kdaj vozili pod vplivom alkohola in 40,9% takšnih, ki so vozili pod vplivom mamil. Pri ženskah je situacija sicer dosti boljša, a še vedno je med njimi 12,3% takšnih, ki so že vozile pod vplivom alkohola in 4,6% takšnih, ki so vozile pod vplivom mamil.

2. Kakšni so razlogi, da vozite pod vplivom prepovedanih substanc?

Graf 4: Razlogi, zakaj mladostniki vozijo pod vplivom prepovedanih substanc

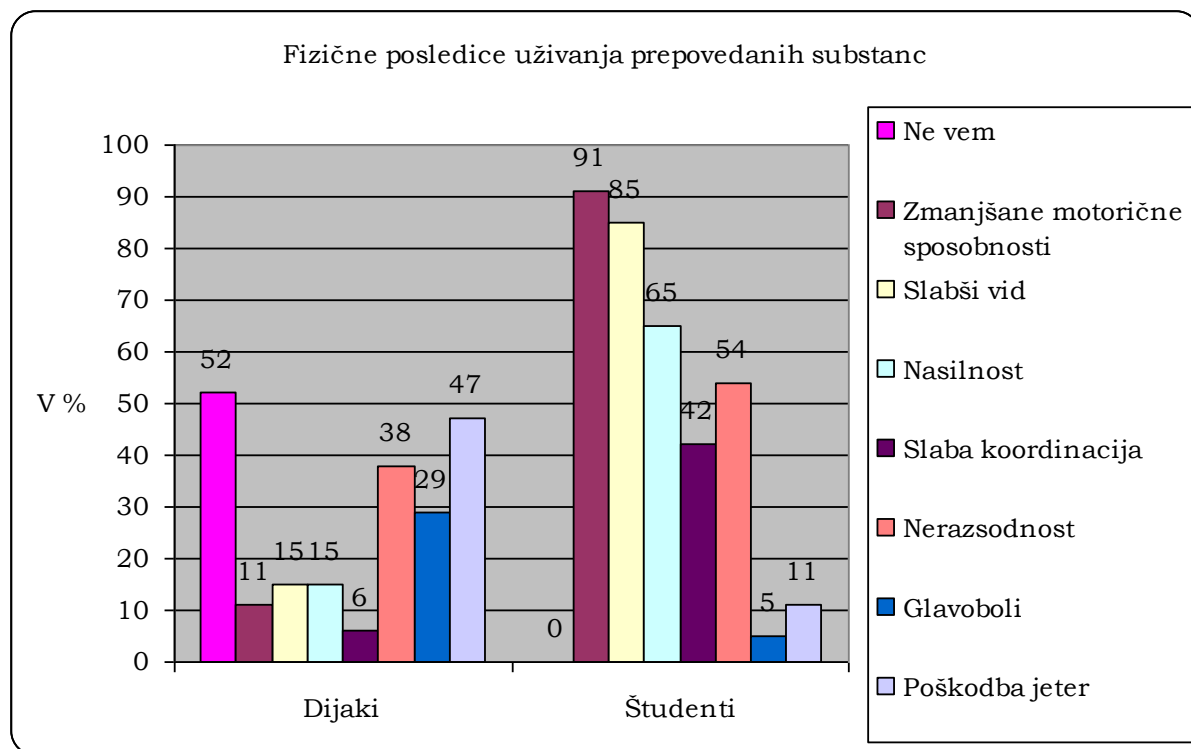
Z vprašanjem, zakaj mladostniki vozijo pod vplivom prepovedanih substanc, smo želeli izvedeti, kakšni so razlogi ali situacije, da se odločijo za to nevarno in neodgovorno potezo.

Iz grafa je razvidno, da so se mladostniki za takšno potezo največkrat odločili, ker alkohola ali mamil sploh niso občutili (38,9%) ali ker niso imeli drugega prevoza (37,9%). V manjši meri pa so odgovarjali z razlogi, da so imeli do doma samo nekaj minut (18,3%) oziroma se jim ni dalo iti peš (2,9%), ali pa bi sicer poklicali taksi, vendar je predrag (2,1%).

Pri dijakih posebej izstopa razlog, da niso imeli drugega prevoza (46,7%), ostali razlogi so bili, da alkohola oziroma mamil sploh niso občutili (30,6%), ali, ker si imeli do doma samo nekaj minut (14,3%), 4,2% pa jih je reklo, da bi sicer poklicali taksi, a je predrag oziroma, da se jim ni dalo iti peš.

Študenti so največkrat kot razlog navedli, da alkohola oziroma mamil sploh niso občutili (47,1%), sledili so razlogi, da niso imeli drugega prevoza (29,2%), da so imeli do doma z avtom samo nekaj minut (22,2%) ali da se jim ni dalo iti peš (1,5%).

Kakšne so fizične posledice uživanja alkohola ali drugih prepovedanih substanc?

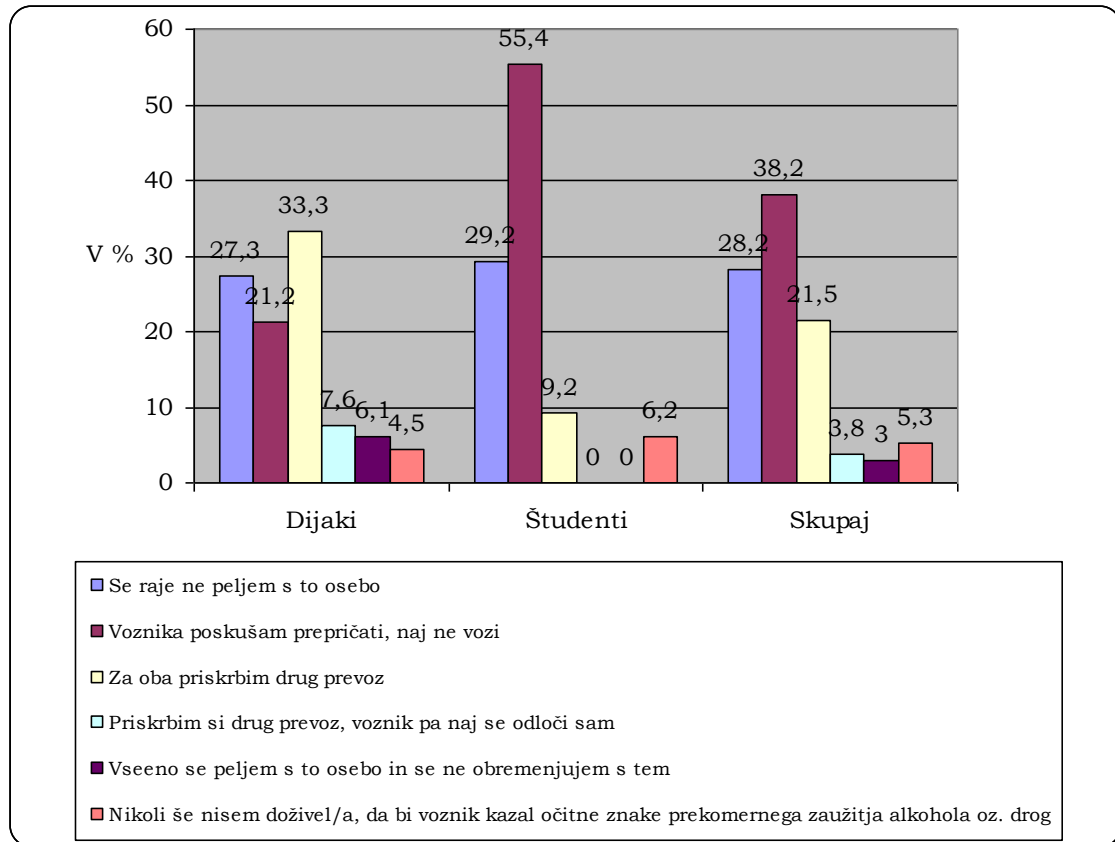
Graf 5: Zavedanje mladostnikov o fizičnih posledicah alkohola ali drugih prepovedanih substanc

S tem vprašanjem smo ugotavljali, ali mladostniki vedo, kako vplivajo alkohol in mamila na telo.

Graf kaže, da je pri dijakih kar polovica (52%) takšnih, ki na to vprašanje niso znali odgovoriti, medtem ko je ostala polovica največkrat omenila poškodbo jeter (47%), nerazsodnost (38%), glavobol (29%), nasilnost in slabši vid (15%) ter slaba koordinacija (11%). Samo nekaj jih je omenilo zmanjšane motorične sposobnosti (6%).

Pri študentih pa je večina takšnih, ki se dobro zaveda posledic pitja alkohola in jemanja mamil, saj so skoraj vsi omenili zmanjšane motorične sposobnosti (91%), slabši vid (85%), nasilnost (65%) in nerazsodnost (54%), nekaj pa jih je omenilo še poškodbo jeter (11%) in glavobol (5%).

3. Kaj storite, če pri vozniku opazite prekomerno zaužitje alkohola in/ali prepovedanih drog?

Graf 6: Ravnanje anketirancev v primeru vožnje z voznikom, ki je pod vplivom prepovedanih substanc

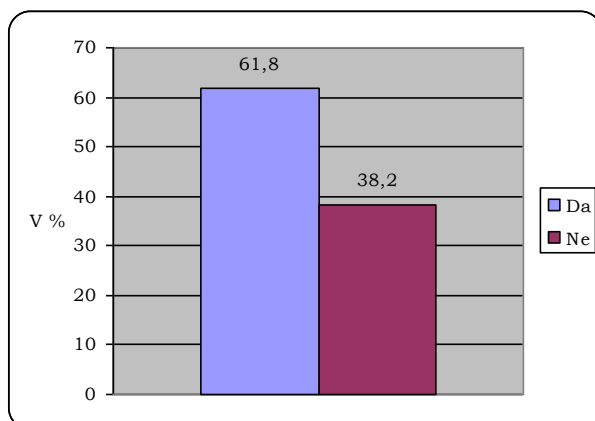
Večina mladostnikov v takšnem primeru ravna dokaj previdno in odgovorno, saj poskušajo pijanega voznika prepričati, da ne vozi (38,2%) ali pa se s takšnim voznikom raje ne peljejo (28,2%), nekateri pa celo za oba priskrbijo drug prevoz (21,5%). Še vedno pa je nekaj takšnih, ki se vseeno peljejo s to osebo (3%) ali niti ne opazijo, da je oseba pod vplivom prepovedanih substanc (5,3%) oziroma si priskrbijo drug prevoz, vozniku pa dopuščajo odločitev (3,8%).

Če primerjamo, kako so na to vprašanje odgovarjali dijaki in kako študenti, vidimo, da so v tem primeru bolj odgovorni študenti, saj je kar 55,4% takšnih, ki poskušajo prepričati voznika, da ne vozi in 29,2% takšnih, ki se s takšno osebo raje ne pelje. Žal je dosti manj takšnih, ki poskušajo za oba priskrbeti prevoz (9,2%) in na srečo nič takšnih, ki bi se vseeno peljali s to

osebo, ali pa bi jim bilo za takšnega voznika vseeno. 6,2% študentov pa pravi, da niso opazili očitnih znakov prekomernega zaužitja alkohola.

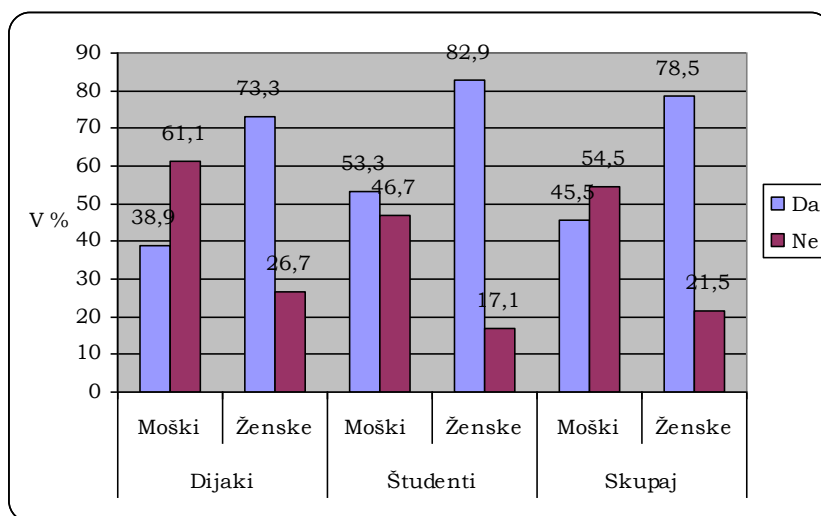
Pri dijakih pa smo dobili zelo nepričakovane rezultate, saj je na eni strani kar 33,3% dijakov odgovorilo, da bi za oba priskrbeli drug prevoz in 21,2% takšnih, ki bi voznika poskušali prepričati, da ne vozi, kar je zelo odgovorno. Na drugi strani pa so nekateri odgovarjali, da bi se vseeno peljali s takšnim voznikom (6,1%) ali pa jim za voznika ne bi bilo mar (7,6%), kar pa je skrajno neodgovorno in nemoralno. 27,3% dijakov pa je odgovorilo, da se raje ne pelje s to osebo.

4. Ali veste, da tudi nekatera zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil?

Graf 8: Zavedanje anketirancev o tem, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil

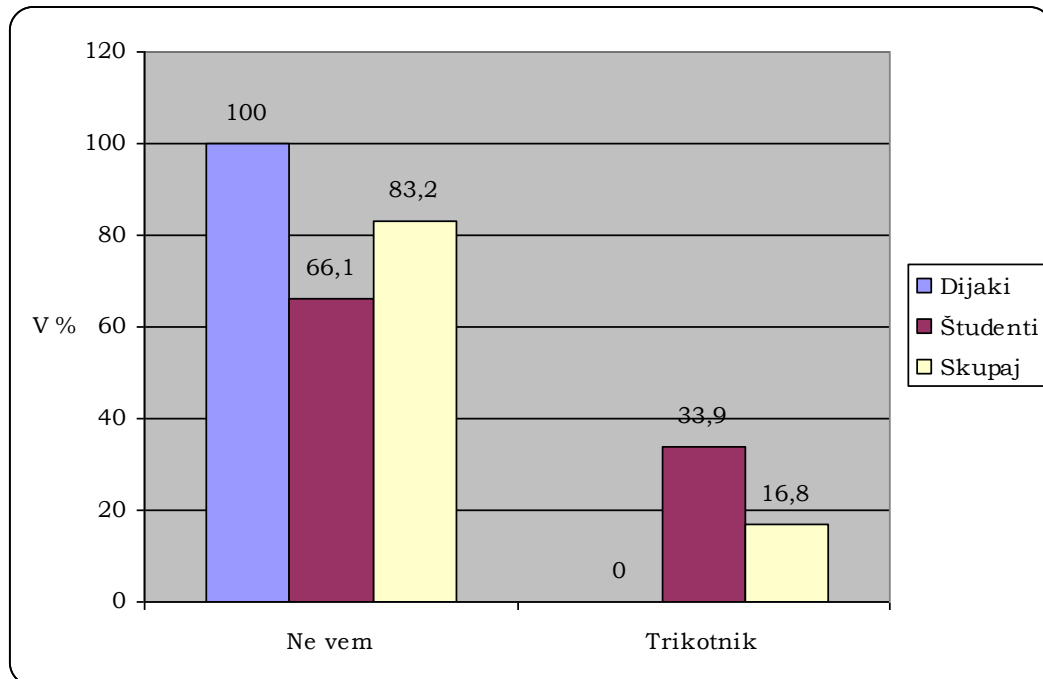
Raziskava je pokazala, da je 61.8% anketirancev takšnih, ki vedo, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil, ostalih 38,2% pa tega ne ve.

Graf 9: Zavedanje anketirancev o tem, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil glede na spol

Graf kaže, da je večina žensk tistih, ki vedo, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil, saj je takšnih kar 78,5%, medtem ko je takšnih moških le 45,5%.

5. Kakšna je oznaka za zdravila, ki vplivajo na psihofizične sposobnosti?

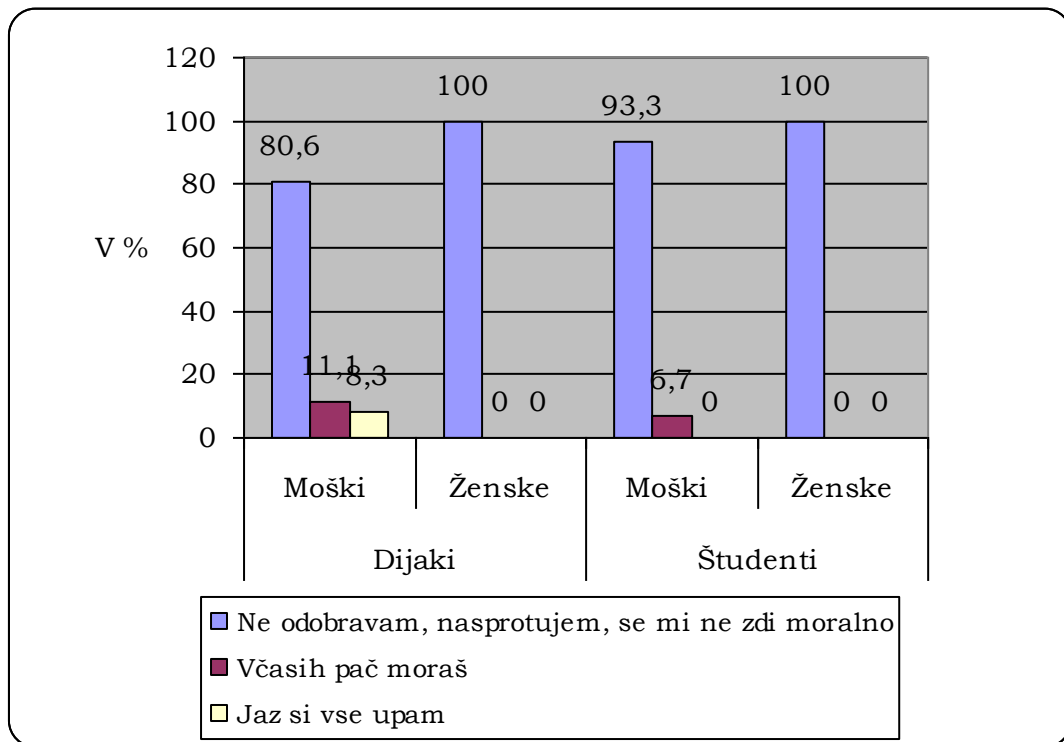

Graf 10: Poznavanje oznake za zdravila, ki vplivajo na sposobnost vožnje

Z vprašanjem, kakšna je oznaka za zdravila, ki vplivajo na psihofizične sposobnosti, smo želeli izvedeti, če mladostniki poleg tega, da se zavedajo, da tudi zdravila vplivajo na takšne sposobnosti, vedo tudi, na kakšen znak morajo biti pozorni na embalaži zdravil, ki jih/če jih jemljejo.

Ugotovili smo, da pri dijakih ni niti enega, ki bi vedel, kakšen je ta znak, medtem ko je bilo pri študentih 16,8% takšnih, ki so vedeli, da je to trikotnik.

6. Kakšen je tvoj pogled na vožnjo pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil?

Graf 11: Splošni pogled anketirancev na vožnjo pod vplivom prepovedanih substanc

Graf kaže, da ima večina anketirancev »zdrav« pogled na vožnjo pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil, saj le-ti tega ne odobravajo oziroma temu nasprotujejo in se jim takšno dejanje ne zdi moralno. Nekaj malega je odstopanja pri moških, kjer nekateri menijo, da včasih pač ni druge možnosti/izbire (dijaki - 11,1% in študenti - 5,7%), ali pa to jemljejo kot nek izziv - jaz si vse upam (dijaki - 8,3%).

3 DISKUSIJA

V naši raziskovalni nalogi smo želeli izvedeti, ali mladostniki sedejo za volan, četudi so pod vplivom prepovedanih substanc in hkrati v kolikšni meri se to dogaja. Za takšna dejanja smo iskali tudi vzroke. Zanimalo nas je, kakšna so njihova stališča do vožnje pod vplivom alkohola in prepovedanih substanc in če se zavedajo, kakšne so psihofizične posledice pri človeku po zaužitju alkohola in mamil. Želeli smo tudi izvedeti, kako mladi ravnaajo v primeru, če pri vozniku opazijo prekomerno zaužitje alkohola ali prepovedanih mamil in če vedo, da tudi zdravila vplivajo na psihofizične sposobnosti. Poleg tega pa nas je zanimalo, če se med temi relacijami kažejo tudi kakšne razlike med dijaki in študenti ter razlike v spolu.

Postavili smo šest hipotez. V prvi trdimo, da ženske dosti manjkrat vozijo pod vplivom prepovedanih substanc kot moški. To hipotezo smo potrdili, saj se je izkazalo, da je takšnih žensk le 12,3%, ko govorimo o vožnji pod vplivom alkohola in 4,6%, ko govorimo o vožnji pod vplivom mamil, medtem ko je takšnih moških kar približno 50% v obeh primerih. Rezultat nas ni presenetil, saj smo to predvidevali, glede na predpostavko, da ženske zrelostno prej odrastejo kot moški, s tem pa smo povezali tudi večjo odgovornost. Kljub temu pa nismo pričakovali tako velikega števila moških, ki naredijo takšno potezo in menimo, da je to zelo zaskrbljujoče. Očitno se mladi še vedno ne zavedajo, kaj lahko s takšnimi dejanji povzročijo oziroma v kakšno nevarnost se podajajo.

Druga hipoteza pravi, da se mladostniki največkrat odločijo, da bodo vozili, kljub temu, da so pod vplivom prepovedanih substanc zato, ker menijo, da so za vožnjo sposobni. To hipotezo smo delno potrdili, saj se je izkazalo, da se za takšno potezo največkrat odločijo iz dveh razlogov, in sicer, ker alkohola ali mamil sploh niso občutili (38,9%) ali ker niso imeli drugega prevoza (37,9%). Tudi ta rezultat je zaskrbljujoč, saj kaže, da se veliko mladostnikov za takšne poteze odloča iz čisto nesprejemljivih razlogov, saj raje tvegajo, kot pa pokličejo na primer taksi, zanj odštejejo nekaj denarja, ter s tem morda preprečijo marsikatero nepotrebno nesrečo.

V tretji hipotezo trdimo, da se dijaki manj zavedajo posledic pitja alkohola, jemanja mamil in zdravil kot študentje. To hipotezo smo potrdili, saj je bilo pri dijakih kar polovica takšnih, ki niso znali naštetih, kakšne so posledice zaužitja alkohola/mamil/zdravil na telo. Pri študentih je bila slika čisto drugačna, saj so skoraj vsi znali naštetih, kaj se s telesom dogaja po zaužitju prepovedanih substanc. Rezultat je bil pričakovan, saj smo predvidevali, da se dijaki v tem obdobju z alkoholom šele srečujejo in imajo na tem področju dosti manj izkušenj kot študenti.

Četrta hipoteza pravi, da anketiranci odgovorno ravnajo v primeru, ko je pod vprašanjem ali se bodo peljali z voznikom, ki bi/bo vozil pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil. To hipotezo smo postavili na predpostavki, da trezen človek v kočljivih situacijah ravna bolj odgovorno in se torej odloča tudi bolj razumno. Hipotezo smo potrdili, saj se je izkazalo, da večina mladostnikov v takšnem primeru poskuša pijanega voznika prepričati, da ne vozi (38,2%) ali pa se s takšnim voznikom raje ne pelje (28,2%), nekateri pa celo za oba priskrbijo drug prevoz (21,5%).

V peti hipotezi predpostavljamo, da anketiranci ne vedo, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil. To hipotezo smo sicer ovrgli, saj rezultati kažejo, da je večina takšnih (61,8%), ki se zavedajo, da tudi zdravila vplivajo na sposobnost opravljanja vozil, a na drugi strani je še vedno 38,2% takšnih, ki pa tega ne vedo. Smo pa pri tem vprašanju ugotovili, da je procent zavedanja, da so tudi zdravila tista, ki vplivajo na sposobnost vožnje, dosti večji pri ženskah, saj je takih žensk kar 78,5%, moških pa kar nekaj manj (45,5%). Morda lahko razloge za to iščemo v tem, da se ženske nedvomno večkrat/prej srečajo z zdravili za zdravljenje bolečin, ki imajo takšno značilnost/posledico že zaradi menstrualnih krčev, ki jih ima skoraj vsaka ženska.

V zadnji hipotezi trdimo, da anketiranci ne odobravajo vožnje pod vplivom alkohola, mamil in zdravil. To hipotezo smo postavili na predpostavki, da se večina mladostnikov v treznem stanju dobro zaveda, da je takšno ravnanje nevarno in neodgovorno. Naša trditev se je izkazala za pravilno in smo hipotezo torej potrdili, saj velika večina vprašanih takšnim dejanjem nasprotuje in se jim to zdi nevarno ali celo nemoralno. Ti odgovori so nas

sicer razveselili, a še vedno se moramo zavedati, da so bili to odgovori mladostnikov, ki so bili v normalnem stanju in so torej razmišljali trezno. Upoštevati pa moramo tudi statistiko, ki nakazujejo ravno obratno – torej nepremišljena in neodgovorna dejanja, predvsem mladih in neizkušenih, v prometu.

4 ZAKLJUČEK

Uporaba alkohola in prepovedanih drog v povezavi s prometom je problem, ki zadeva vse, tako politiko kot civilno družbo. V uradnih slovenskih statistikah nesreče, povezane z vožnjo pod vplivom alkohola in v zadnjih letih tudi prepovedanih drog, predstavljajo resen problem. V primerjavi z letom 2006 so policisti v letu 2007 odredili 13,8% več ukrepov, povezanih z alkoholiziranostjo voznikov in 19,5% več ukrepov, povezanih z vožnjo pod vplivom drog. ¹

Z raziskovalno nalogo smo ugotovili, da imajo mladostniki sicer »zdrav« pogled na vožnjo pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil in se zavedajo, da je to nekaj nevarnega, prepovedanega in nemoralnega, a se žal v praksi kaže, da to dejstvo prevečkrat zanemarijo in ga ne upoštevajo.

Seveda se ob vsem tem postavlja vprašanje, kako naprej, kako preprečiti mladim, da se to ne bi več dogajalo?

Problem vožnje pod vplivom alkohola/mamil izhaja predvsem iz socialnega stanja in moralne osveščenosti širše družbe. Za reševanje tega problema je potrebno razumevanje celostne problematike ter politična volja za rešitev problema. Najboljše rezultate (stanje) dosegajo države, ki izpolnjujejo naslednje kriterije:

- dolgo tradicijo v nadzoru vožnje pod vplivom alkohola, vključno z nizkimi dovoljenimi koncentracijami,
- relativno visoko pričakovano verjetnost, da bo kršitelj odkrit,
- masovno podporo medijev v javnosti. ²

Poleg tega, da mediji danes o tovrstnih problemih dosti poročajo in opozarjajo, menimo, da imajo v rokah še vedno največjo moč starši, ki lahko poskrbijo, da mladi nimajo svojih avtomobilov, s katerim se bahajo in jih nenadzorovano uporabljajo. Namesto tega, jim lahko dajo raje denar za taksi, ki jih bo varno pripeljal domov, ali pa oni poskrbijo za njihov prevoz, navsezadnje gre za njihove otroke. Predvsem pa menimo, da je potrebno mlade soočiti s posledicami, ki nastanejo v prometnih nesrečah. Naj mladi vidijo in se srečajo iz oči v oči s tistimi, ki jih je nesreča doletela, naj se jih pelje v rehabilitacijske centre, kjer so takšne posledice najbolj vidne. Naj

začutijo in se pogovarjajo s tistimi, ki so njihovih let in so doživeli nesrečo ter sedaj nosijo najhujše posledice (poškodbe možganov, invalidnost...). Mogoče jih bo takrat »zadela« realnost in bodo naslednjič bolj dobro premislili, ali se je pametno usesti za volan, ko si pod vplivom prepovedanih substanc.

¹ Grebenc, V. & Šabić, A. & Kvaternik, I. (2008). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo, str. 91

²<http://www.cpk.si/print.php?lng=slo&vie=cnt&gr1=upoKot&id=2007010518165888>

5 LITERATURA IN VIRI

5.1 LITERATURA

- Grebenc, V. & Šabić, A. & Kvaternik, I. (2008). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

5.2 SPLETNI NASLOVI

- <http://www.lek.si/slo/skrb-za-zdravje/nasveti/prometna-varnost/uvod/> (16.9.2009)
- http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_90966_SL_TDA_D09002SLC.pdf (16.9.2009)
- http://www.ne-odvisen.si/index.php?sv_path=9,39,175&THEME=1911 (16.10.2009)
- <http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/droge-in-prometna-varnost/> (16.9.2009)
- <http://www.gorenjske-lekarne.si/si/svetovanje/farmacevtov-nasvet/zdravila-in-mladostniki> (2.1.2010)
- http://www.dana.si/si/o_dani/10064,156,1 (6.1.2010)
- <http://www.avtosole.si/index.php?nStran=vsebina&id=5&fPod=2> (6.1.2010)
- <http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/droge-in-prometna-varnost/> (16.9.2009)
- <http://www.gorenjske-lekarne.si/node/76> (16.9.2009)
- Slika na naslovnici:
<http://www.avtosole.si/index.php?nStran=vsebina&id=5&fPod=2>
- <http://www.cpk.si/print.php?lng=slo&vie=cnt&gr1=upoKot&id=2007010518165888>

6 PRILOGA

ANKETNI VPRAŠALNIK

VPRAŠALNIK ZA DIJAKE IN ŠTUDENTE – Mladostniki in vožnja pod vplivom alkohola, mamil ali zdravil (raziskovalna naloga)

1. SPOL

- a) M b) Ž

2. STAROST:

_____let

3. KOLIKO LET IMATE VOZNIŠKO DOVOLJENJE?

_____let

4. ALI KDAJ VOZIŠ POD VPLIVOM ALKOHOLA?

- a) NIKOLI
b) ENKRATEN DOGODEK V ŽIVLJENJU
c) OBČASNO (kolikokrat na mesec/leto) _____
d) SKORAJ VSAK TEDEN, KO JE PAČ KAKŠNA ZABAVA

5. SI ŽE KDAJ VOZIL/A POD VPLIVOM MAMIL?

- a) NIKOLI
b) ENKRATEN DOGODEK V ŽIVLJENJU
c) OBČASNO (kolikokrat na mesec/leto) _____
d) SKORAJ VSAK TEDEN, KO JE PAČ KAKŠNA ZABAVA

6. ČE JE VSAJ EN ODGOVOR NA PREJŠNJI DVE VPRAŠANJI PRITRDILEN, KAJ SI TAKRAT RAZMIŠLJAL/A?

- a) NISEM IMEL/A DRUGEGA PREVOZA
b) ALKOHOLA/MAMIL SPLOH NISEM OBČUTILA
c) NI SE MI DALO ITI PEŠ
d) KER SEM IMELA DO DOMA Z AVTOM SAMO NEKAJ MINUT
e) SAJ BI POKLICALA TAKSI, A JE PREDRAG

7. KAKŠNE SO FIZIČNE POSLEDICE UŽIVANJA ALKOHOLA ALI DRUGIH PREPOVEDANIH SUBSTANC? NAŠTEJ!

8. KAJ STORITE, ČE PRI VOZNIKU OPAZITE PREKOMERNO ZAUŽITJE ALKOHOLA ALI/IN PREPOVEDANIH DROG?

- a) SE RAJE NE PELJEM S TO OSEBO
- b) VOZNIKA POSKUŠAM PREPRIČATI, NAJ NE VOZI
- c) ZA OBA PRISKRBIM DRUG PREVOZ
- d) PRISKRBIM SI DRUG PREVOZ, VOZNIK PA SE NAJ ODLOČI SAM
- e) VSEENO SE PELJEM S TO OSEBO IN SE NE OBREMENJUJEM S TEM
- f) NIKOLI ŠE NISEM DOŽIVEL/A, DA BI VOZNIK KAZAL OČITNE ZNAKE PREKOMERNEGA ZAUŽITJA ALKOHOLA OZ. DROG

9. ALI VESTE, DA TUDI NEKATERA ZDRAVILA VPLIVAJO NA SPOSOBNOST OPRAVLJANJA VOZIL?

- a) DA
- b) NE

10. KAKŠNA JE OZNAKA ZA ZDRAVILA, KI VPLIVAJO NA PSIHOFIZIČNE SPOSOBNOSTI?

- a) (NARIŠI)_____
- b) NE VEM

11. KAKŠEN JE TVOJ POGLED NA VOŽNJO POD VPLIVOM ALKOHOLA/MAMIL/ZDRAVIL?

Hvala za sodelovanje!
Nik Knafelc, Vid Vengust in Tadej Žurič

IZJAVA

Mentor (-ica), Maruša Zorko, v skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom Mladostniki in vožnja pod vplivom alkohola, mamil in zdravil, katere avtorji(-ice) so Nik Knafelc, Vid Vengust, Tadej Žurič:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo (-ičino) dovoljenje, ki je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na spletnih portalih z navedbo, da je nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Podpis mentorja(-ice)

Podpis odgovorne osebe

Celje, 15. 3.2010

žig šole

Osnovna šola Hudinja